

25-ÅRIGES UDDANNELSESSTA- TUS UDEN FOR DE STORE BYER

Udarbejdet af:

Kristian Thor Jakobsen, Cheføkonom

Udgivet Oktober 2021

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

Indhold

Baggrund	6
Implikationer	10
Data og metode	13
Hvor mange unge bor i deres opvækstkommune?	17
25-åriges uddannelsesstatus uden for de store uddannelsesbyer	22
Uddannelsesstatus fem år efter	30
Litteraturliste	35
Bilag	37

01

Baggrund

Baggrund

I juni indgik et bredt flertal i Folketinget aftalen "Flere og bedre uddannelsesmuligheder i Danmark", der har til formål at sikre, at alle typer uddannelser er tilgængelige i hele landet, og dermed bidrage til, at flere får en uddannelse, og at uddannelsesudbud uden for storbyerne bliver bæredygtige. Så på den ene side skal flere unge, der i dag tager en uddannelse i en af de store uddannelsesbyer, København, Aarhus, Aalborg og Odense, tage deres uddannelse ude i landet. Samtidig skal flere unge, som ellers ikke ville have taget en videregående uddannelse, tage en via det større geografiske udbud (Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, 2021).

Aftalen indeholder bl.a. 23 konkrete nye uddannelsesstilbud placeret uden for de største byer. Langt størstedelen af disse nye uddannelsesstilbud er dog placeret i kommuner, hvor der allerede er mindst én formel videregående uddannelsesmulighed. Faktisk er det kun i Ringkøbing-Skjern Kommune, at en ny uddannelse i produktionsteknologi vil være den første formelle videregående uddannelsesmulighed.¹ Som led i aftalen vil der blive oprettet 2.000 uddannelsespladser på de såkaldte velfærdsuddannelser (lærer, pædagog, sygeplejerske og socialrådgiver) uden for de store byer. Samtidig bliver 5-10 pct. af studiepladserne i de store byer udflyttet eller reduceret.

Af aftalen fremgår det, at de nye uddannelsesudbud skal tiltrække "unge, der ellers ville have valgt en uddannelse i en større by" og "nye grupper af studerende, som ellers ikke havde fået en videregående uddannelse". Denne undersøgelse fokuserer på den anden gruppe og særligt de personer, der ikke har taget en kompetencegivende uddannelse som 25-årig. Det skal ses i lyset af, at de eksisterende studier har fokus på uddannelsesadfærden blandt relativt unge personer i årene op til, at de fylder ca. 25 år.

Siden 1998 er antallet af kommuner, hvor det er muligt at tage en videregående uddannelse uden for de fire store uddannelsesbyer, faldet fra 44 til 38 kommuner. Til gengæld er antallet af kommuner med mere end én uddannelsesmulighed steget i samme periode. Og andelen af det samlede videregående uddannelsesudbud, der ligger uden for de fire store uddannelsesbyer, har også været konstant (DEA, 2021).

Overordnet set har 90 pct. af de unge i Danmark en videregående uddannelsesmulighed inden for 30 km i form af en erhvervsakademi- eller professionsbacheloruddannelse, mens det gælder for 65 pct. ift. universiteterne (Høst & Sørensen, 2015). Og der er ikke en sammenhæng mellem de unges afstand til deres uddannelsesmulighed og deres sandsynlighed for at starte på en videregående uddannelse.

Men afstanden til de nærmeste uddannelsesmuligheder kan påvirke de unges valg af uddannelsesretning (DEA, 2019; Høst & Sørensen, 2015). Fx falder sandsynlighed for at starte på en lang videregående uddannelse (LVU) for unge med forældre uden LVU, hvis det nærmeste universitet ligger relativt langt væk.

---

¹ Der eksisterer dog allerede en uddannelsesstation fra Erhvervsakademi MidtVest i Skjern.

Umiddelbart peger disse resultater på, at en større geografisk spredning af videregående uddannelser i Danmark ikke af sig selv vil føre til, at flere unge tager en videregående uddannelse, som er et af formålene med aftalen om flere uddannelsesudbud uden for de store byer.

Derfor er et oplagt spørgsmål, hvordan det ser ud ift. de lidt ældres uddannelsesstatus, når vi ser på personer uden for de store byer. Hvor mange personer på fx 25 år bor uden for de store byer, og hvor mange af dem kunne måske være relevante for de videregående uddannelser? For hvis der ikke er flere helt unge, der tager en videregående uddannelse ved at flytte uddannelsesmuligheder tæt på, hvilket forskningen godt kunne indikere, må det være fra de lidt ældre uden uddannelse, at der skal komme flere med en videregående uddannelse sammenlignet med i dag.

Samtidig er det klart, at et ændret uddannelseslandskab kan føre til, at fx flere unge blandt dem, der i dag flytter for at læse en videregående uddannelse, måske vil blive boende i deres opvækstkommune grundet bedre uddannelsesmuligheder tættere på. Samtidig vil det dog alt andet lige ikke føre til flere unge, der tager en videregående uddannelse, og derfor er dette aspekt ikke relevant for netop denne analyse.

Denne analyse vil derfor se nærmere på uddannelsesstatus blandt de 25-årige bosiddende uden for de store byer for at kortlægge, hvilken opgave de videregående uddannelser i disse områder har ift. løfte flere ind på de videregående uddannelser. Med andre ord: Hvad karakteriserer de personer på fx 25-29 år uden for de store byer, der i dag ikke får en videregående uddannelse?

I første omgang ser analysen nærmere på flyttemønstrene blandt de unge for at se, hvor mobile de unge egentlig er i dag, og hvem det er, som vælger at flytte fra deres opvækstkommune. Dernæst kortlægger notatet uddannelsesstatus blandt de 25-årige bosiddende uden for de fire store uddannelsesbyer for at se, hvor mange 25-årige uden erhvervskompetencegivende uddannelse, der i dag bor i disse områder, og som kunne være relevante for de videregående uddannelser. Slutteligt ser analysen på, hvordan uddannelsesadfærden er for de 25-årige, der ikke har taget en erhvervskompetencegivende uddannelse, inden de fylder 25 år.

Hovedkonklusionerne for analysen er:

- Flertallet af 15-årige, der bor uden for de fire store uddannelsesbyer København (og Frederiksberg), Aarhus, Aalborg og Odense, bor i en anden kommune som 25-årig. I oplandskommuner er det under hver tredje, der bor i samme kommune, mens der i landkommuner er tale om lige godt hver tredje. Andelene har ligget stabilt de sidste fem år, dog med en tendens til, at flere unge i provinsbykommuner flytter væk.
- Karaktersnittet fra grundskolen er markant højere for dem, der vælger at flytte sammenlignet med dem, der vælger at bo i samme kommune som hhv. 15- og 25-årig. Faktisk er der mere end 1,5 karakterpoints forskel mellem de unge, der er fraflyttet deres opvækstkommune, og de unge, der bor i den samme kommune som hhv. 15- og 25-årig, hvis vi ser bort fra unge opvokset i de fire store uddannelsesbyer.
- Alt i alt peger tallene på, at det er de færreste unge, der bor i samme kommune som hhv. 15- og 25-årig, når man ser bort fra unge opvokset i de store uddannelsesbyer. Samtidig er det også tydeligt, at det i høj grad er unge, der fik relativt høje karakterer i grundskolen, der vælger at søge væk fra deres opvækstkommune og i høj grad mod uddannelsesbyerne. Omvendt oplever fx landkommuner, at der

er relativt mange unge, der flytter væk fra dem, mens de unge, der kommer til, har relativt lave karaktersnit fra grundskolen sammenlignet med de øvrige unge, der er søgt væk fra deres opvækstkommune.

- Hvis vi ser på de 25-årige, der bor uden for de fire store uddannelsesbyer, er 30-34 pct. hverken i gang med eller har fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse som 25-årig. Disse andele varierer ikke meget på tværs af de tre forskellige kommunetyper uden for de store byer og hovedstadsområdet.
- Blandt disse 25-årige har omkring tre ud af fire grundskolen som deres højeste fuldførte uddannelse. Dermed er der ikke mange ufaglærte 25-årige, der umiddelbart vil kunne starte på en videregående uddannelse, da langt de fleste af de unge ufaglærte uden for de store uddannelsesbyer ikke har en adgangsgivende eksamen. Alt i alt bor der ca. 2.300 25-årige med en gymnasial uddannelse uden for de store byer. Ca. 1.700 af dem bor i en kommune, hvor der allerede eksisterer mindst ét videregående uddannelsesstilbud, mens 400 bor i en oplandskommune, dvs. kommuner der typisk grænser op til andre kommuner med flere videregående uddannelsesstilbud.
- Samtidig kan vi også se, at en væsentlig del af de unge ufaglærte også er på passiv forsørgelse. Blandt unge med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse er det 45-50 pct., der er på passiv forsørgelse, mens omkring hver femte unge med en gymnasial baggrund som højeste fuldførte uddannelse også er det.
- Omvendt er det relativt få 25-årige ufaglærte, der ikke længere er ufaglærte som 30-årige, hvis de ikke var i gang med en uddannelse som 25-årig. Kun en ud seks har fået en erhvervskompetencegivende uddannelse fem år efter, mens yderligere en ud af otte er i gang med en uddannelse. Resten, dvs. lige knap 75 pct., er stadig ufaglærte uden kontakt til uddannelsessystemet.
- Langt de fleste 25-årige med en gymnasial uddannelse, og som ikke er på passiv forsørgelse som 25-årig, har en relativt stabil tilknytning til arbejdsmarkedet med en ledighedsgrad på 6-8 pct. Med andre ord er langt de fleste af de 1.800 ufaglærte 25-årige med gymnasial baggrund, der bor uden for de store byer, i beskæftigelse. Deres gennemsnitlige årsindkomst som 25-årige ligger på 225.000-235.000 kr.
- Ca. halvdelen af de 30-årige, der har fuldført deres erhvervskompetencegivende uddannelse inden for de seneste fem år og boede i en oplands- eller landkommune som 25-årig, fuldførte en eud. Ellers var der flest, der fuldførte en professionsbacheloruddannelse. Særligt i provinsbykommunerne fylder professionsbacheloruddannelser en del blandt dimittender fra sidste halvdel af tyverne.

02

Implikationer

Implikationer

Ambitionen fra den seneste politiske aftale om at oprette nye uddannelses tilbud uden for de fire store uddannelsesbyer København, Aarhus, Aalborg og Odense er, at flere skal tage deres uddannelse ude i landet. Samtidig skal flere unge, som ellers ikke ville have taget en videregående uddannelse, tage en via det større geografiske udbud. Ifølge den nye aftale vil der blive etableret 2.000 nye pladser alene på velfærdsuddannelserne, mens antallet af uddannelsespladser i de store byer vil blive reduceret med 5-10 pct., hvoraf nogle pladser kan blive flyttet til institutioner uden for byerne.

Og et større udbud af videregående uddannelser uden for de store byer kan påvirke de unges uddannelsesadfærd på en række områder. På den ene side kan kortere afstand til uddannelses tilbud rent intuitivt føre til, at flere unge tager en videregående uddannelse, da større afstand og øget transporttid for langt de fleste af dem, der ikke ønsker at flytte, alt andet lige er en negativ ting.

Fra tidligere forskning ved vi dog, at afstanden til de videregående uddannelses tilbud tilsyneladende ikke påvirker de unges tilbøjelighed til at tage en videregående uddannelse, i årene efter at de er blevet færdige med deres adgangsgivende eksamen. Det er nærmere faktorer som forældrenes socioøkonomiske baggrund, der spiller ind.

Dermed tyder det ikke på, at ambitionen fra aftalen om, at flere unge skal få en videregående uddannelse, vil blive opnået, ved at flere unge påbegynder en videregående uddannelse i årene efter gymnasiet, som følge af at uddannelses tilbuddene bliver spredt mere geografisk.

At flere tager en videregående uddannelse, kan dog stadig godt opnås, hvis fx de i uddannelsessammenhæng lidt ældre, fx de 25-29-årige uden erhvervskompetencegivende uddannelse, i højere grad får taget en videregående uddannelse ved en større spredning af uddannelser.

Der eksisterer ikke studier, der ser på sammenhængen mellem afstand til uddannelse og uddannelsesadfærden blandt personer sidst i tyverne, så det er svært at vide, om det vil betyde noget for det samlede antal, der tager en videregående uddannelse. Men vi viser i denne analyse, at det umiddelbare potentiale ved at få fx flere 25-årige bosiddende uden for de store byer ind på de videregående uddannelser er relativt begrænset. Ud af de ca. 8.500 ufaglærte 25-årige bosiddende uden for de store byer har ca. 6.300 – svarende til 75 pct. – kun grundskolen som deres højeste fuldførte uddannelse.

Og en væsentlig del af de unge står samtidig også uden for arbejdsmarkedet, da de er på passiv forsørgelse. Samlet set efterlader det ca. 2.200 25-årige med en gymnasial baggrund uden for de store byer. Og der er altså denne gruppe, der umiddelbart nemmest vil kunne indgå i det videregående uddannelsessystem. Dog er ca. 400 af disse unge passiv forsørgelse som 25-årig.

Og vi kan samtidig også se, at af de 25-årige uden for de store byer, som ikke har eller er i gang med en uddannelse, er langt de fleste også ufaglærte fem år efter. Her kan vi dog ikke vide, om flere uddannelses tilbud tættere på kan ændre ved dette, men igen er det i hvert fald værd at holde sig for øje, at 40 pct. af denne gruppe – svarende til 3.400 personer – allerede som 25-årige har barrierer for at komme ud på arbejdsmarkedet, hvorved en mulig videregående uddannelse kan forekomme umiddelbart urealistisk.

Omvendt kan afstanden spille en rolle, når det kommer til, hvilken uddannelse de unge vælger at påbegynde. Så hvis man med aftalen reducerer udbuddet af uddannelser i de store byer og øger det uden for disse byer, vil det formentlig føre til, at der er flere unge, der tager en videregående uddannelse uden for de store byer sammenlignet med i dag. Men det fører ikke i sig selv til, at flere unge tager en videregående uddannelse, men blot til, at færre unge måske flytter ind til de store uddannelsesbyer sammenlignet med i dag.

03

Data og metode

Data og metode

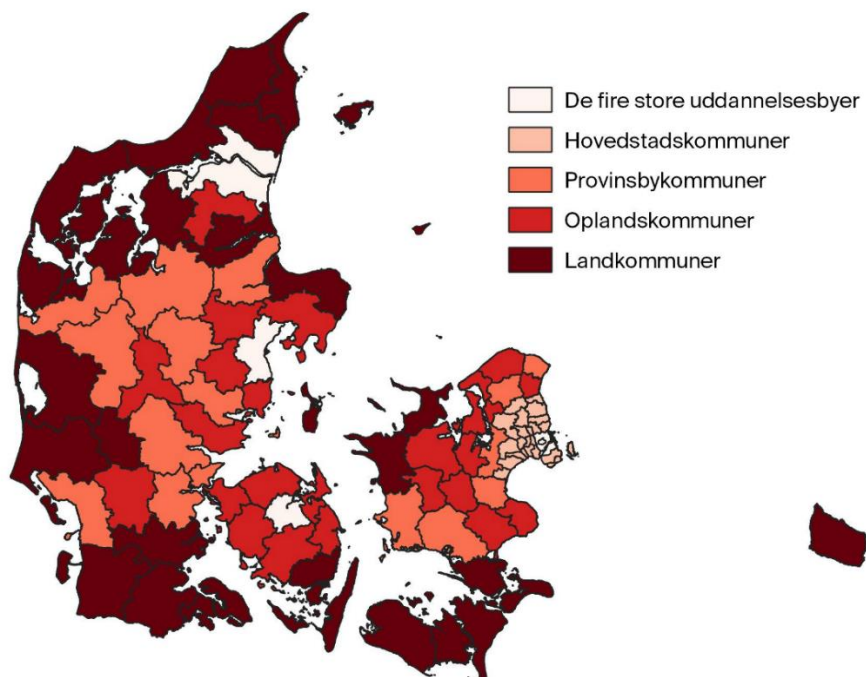
I første del af analysen, der ser på flyttemønstre og uddannelsesstatus for de 25-årige, er populationen afgrænset ved, at personerne skal være registreret som boende i Danmark i de år, hvor de fylder hhv. 15 og 25 år. Og det er deres bopælskommune i de to år, der bestemmer, hvorvidt de er flyttet fra den kommune, som de boede i, da de var 15 år. De 25-åriges uddannelsesstatus er baseret på deres højeste fuldførte uddannelse fra Uddannelsesregistret (UDDA).

I den sidste del af analysen bliver populationen ændret til at se på de 30-åriges uddannelsesstatus, men igen er der betinget på, at de også skal have boet i Danmark som hhv. 15- og 25-årig.

I det meste af analysen ser vi bort fra unge, der bor i de fire store uddannelsesbyer København, Odense, Aalborg og Aarhus samt kommunerne omkring hovedstaden. Og for at undgå at skulle analysere uddannelsesmønstrene i samtlige af de resterende kommuner, anvender analysen Danmark Statistiks opdeling af kommuner på kommunegrupper, jf. Figur 1.

De resterende kommuner er opdelt i tre kategorier: provinsby-, oplands- og landkommuner. Provinsbykommuner er karakteriseret ved at have en relativt stor by inden for kommunen, mens oplands- og landkommuner er opdelt efter, hvor mange arbejdspladser der umiddelbart er tilgængelige i den enkelte kommune. Dermed er oplandskommuner typisk kommuner rundt om Aarhus og Odense samt kommuner i Midtjylland.

Figur 1 // Kommunetyper

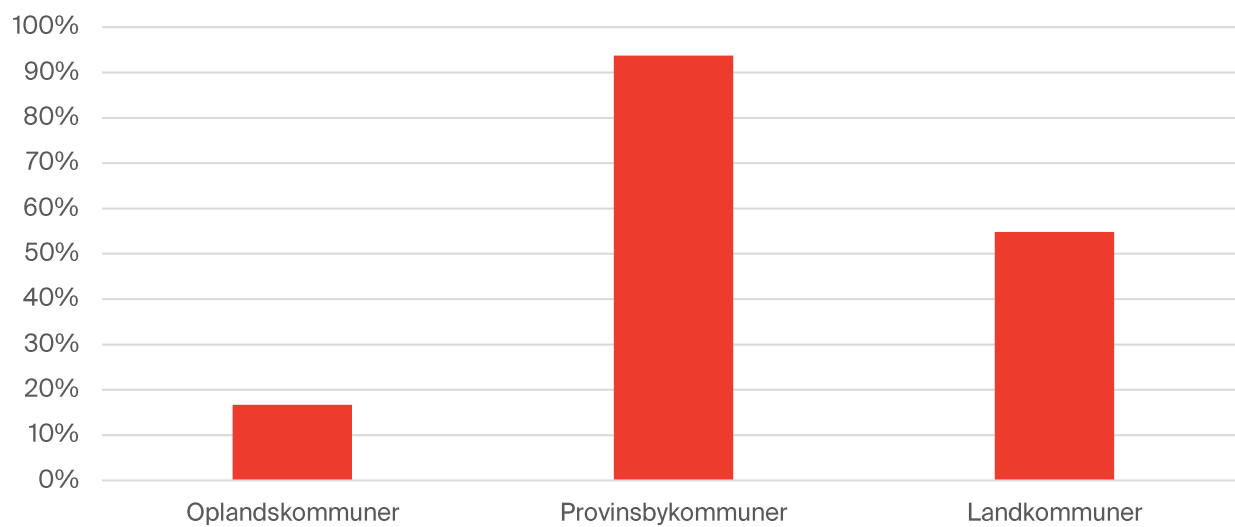
Kilde: Danmarks Statistik, 2018.

Langt de fleste provinsbykommuner har allerede minimum en formel videregående uddannelsesmulighed, mens kun relativt få oplandskommuner har det, jf. Figur 2. Det er faktisk kun Helsingør Kommune blandt provinsbykommunerne, der ikke har en formel videregående uddannelsesmulighed.² En ud seks oplandskommuner har en videregående uddannelsesmulighed, mens der er tale om ca. 55 pct. af landkommunerne.

---

² Der er dog oprettet en uddannelsesstation i Helsingør, så det er muligt at læse de to første år af læreruddannelsen i netop Helsingør Kommune.

Figur 2 // Andel kommuner med mindst ét videregående uddannelses tilbud, 2018

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

04

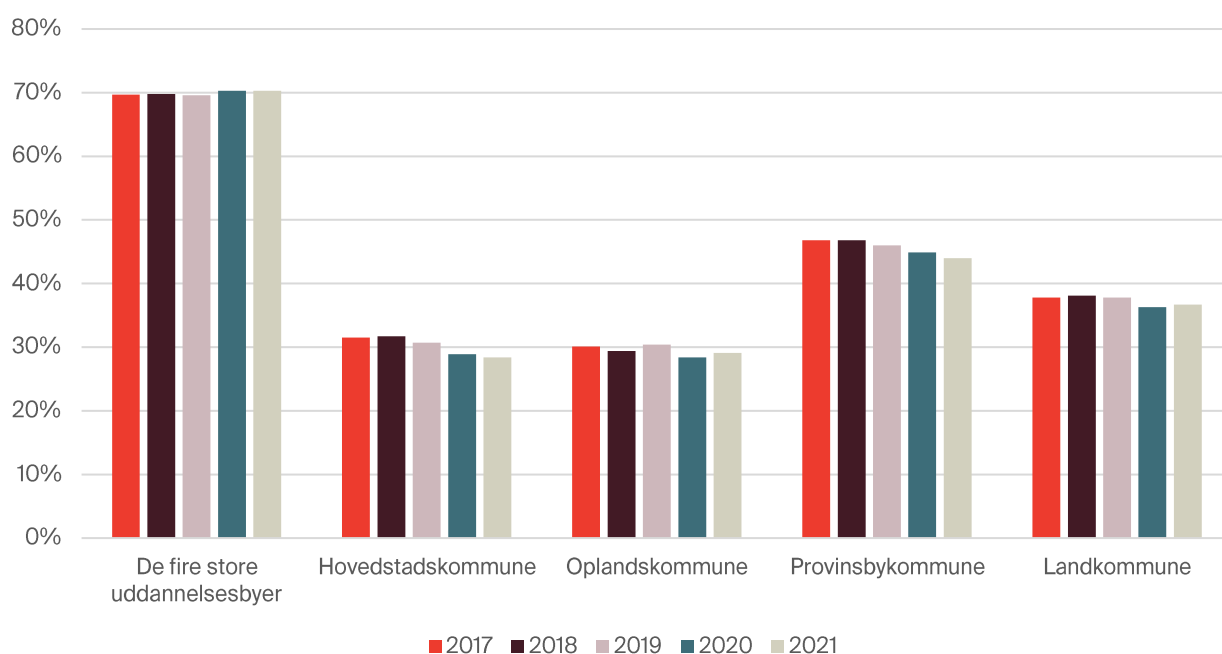
Hvor mange unge bor i deres
opvækstkommune?

Hvor mange unge bor i deres opvækstkommune?

Uden for de fire store uddannelsesbyer København (inkl. Frederiksberg), Odense, Aarhus og Aalborg er det under halvdelen af de unge, der bor i den samme kommune som hhv. 15- og 25-årig, jf. Figur 1. I oplandskommuner er det under hver tredje, der bor i samme kommune, mens der i landkommuner er tale om lige godt hver tredje. Omvendt er det syv ud af ti unge, der bor i den samme store uddannelsesby som hhv. 15- og 25-årig.

Andelene af unge, der bor i samme kommune, ligger også nogenlunde konstant over de seneste år-gange, dog med en svagt faldende tendens i provinsbykommunerne.

Figur 3 // Andel af 25-årige, der bor i samme kommune, som de boede i som 15-årig, opdelt efter kommunetype, 2017-2021

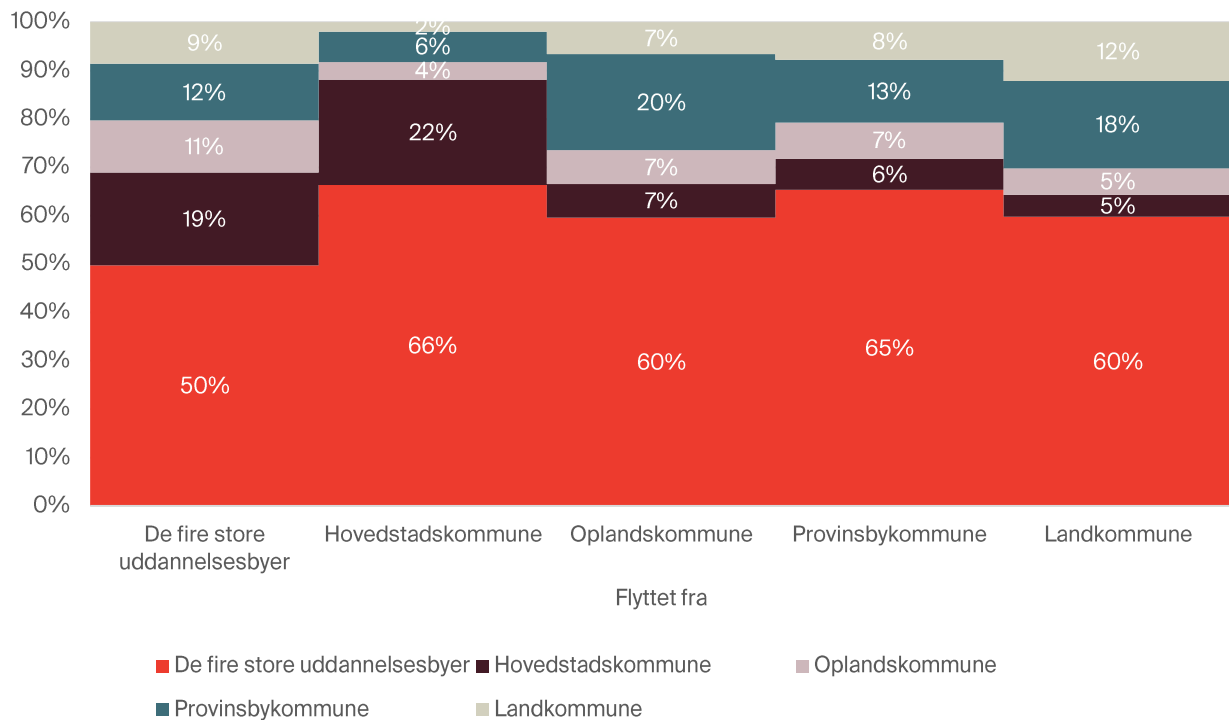
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Af de unge, der bor i en anden kommune som 25-årig, bor de fleste i en af de fire store uddannelsesbyer, jf. Figur 4. Det gælder, uanset hvilken kommunetype de boede i som 15-årig. Mellem 60 og 65 pct. af de unge, der oprindeligt boede uden for de store uddannelsesbyer, er at finde i netop en af disse fire byer, når de unge fylder 25 år. Og selv halvdelen af de unge, der boede i en stor uddannelsesby som 15-årig, men som er flyttet siden, bor i en anden af de fire store uddannelsesbyer som 25-årig.

Ud over de store uddannelsesbyer søger unge oprindeligt bosat uden for hovedstaden og de øvrige store uddannelsesbyer også mod provinsbykommunerne, mens der generelt er relativt få unge, der er flyttet til en landkommune, uanset hvor de boede som 15-årig. Dermed er der en klar tendens til, at det er de fire store uddannelsesbyer samt provinsbykommunerne, der oplever en nettotilgang af unge. Omvendt oplever særligt oplandskommuner en nettoafgang af unge, da der er relativt få unge, der bliver boende i disse kommuner, samtidig med at der også er relativt få nye unge, der er flyttet dertil som 25-årig.

Figur 4 // Hvor bor de 25-årige, der er flyttet fra den kommune, som de boede i som 15-årige?

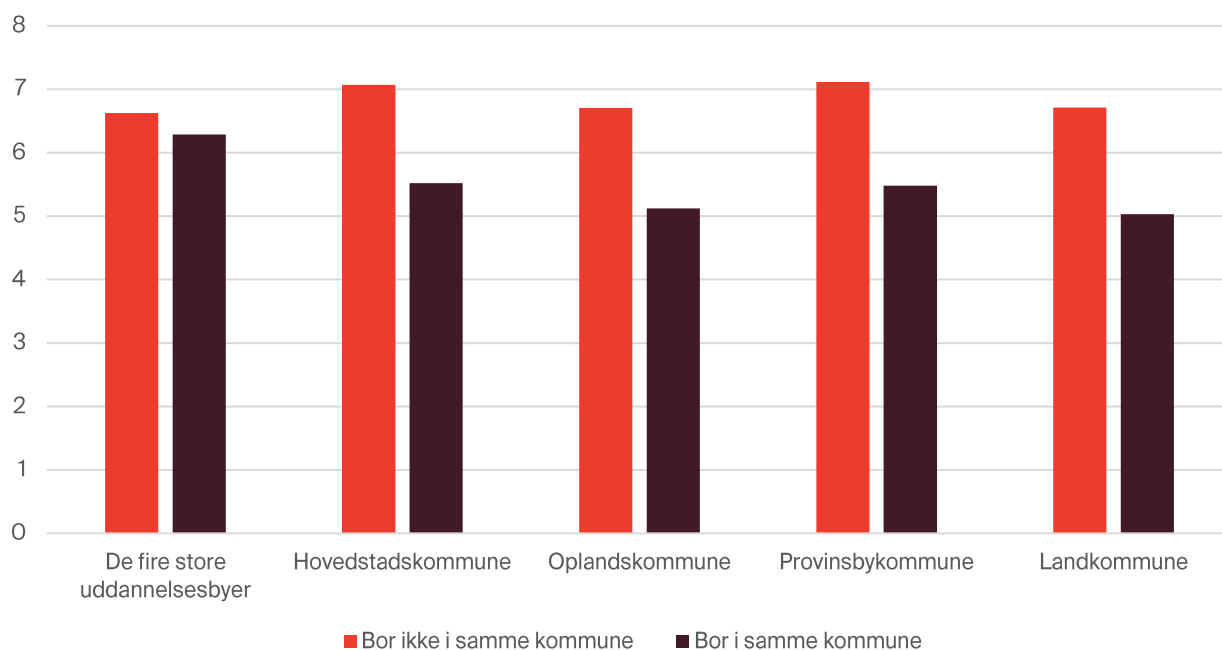

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Men hvad kendetegner de unge, der vælger at flytte fra deres opvækstkommune? Hvis vi ser på de unges karaktersnit fra grundskolen, er det i hvert fald tydeligt, at karaktersnittet for dem, der vælger at flytte, er markant højere sammenlignet med dem, der vælger at bo i samme kommune som hhv. 15- og 25-årig, jf. Figur 5.

Faktisk er der mere end 1,5 karakterpoints forskel mellem de unge, der er fraflyttet deres opvækstkommune, og de unge, der bor i den samme kommune som hhv. 15- og 25-årig, hvis vi ser bort fra unge opvokset i de fire store uddannelsesbyer.

Figur 5 // Karaktersnit i dansk og matematik fra 9. kl. opdelt efter, om de bor i samme kommune som hhv. 15- og 25-årig, og kommunetypen som 15-årig, 2020

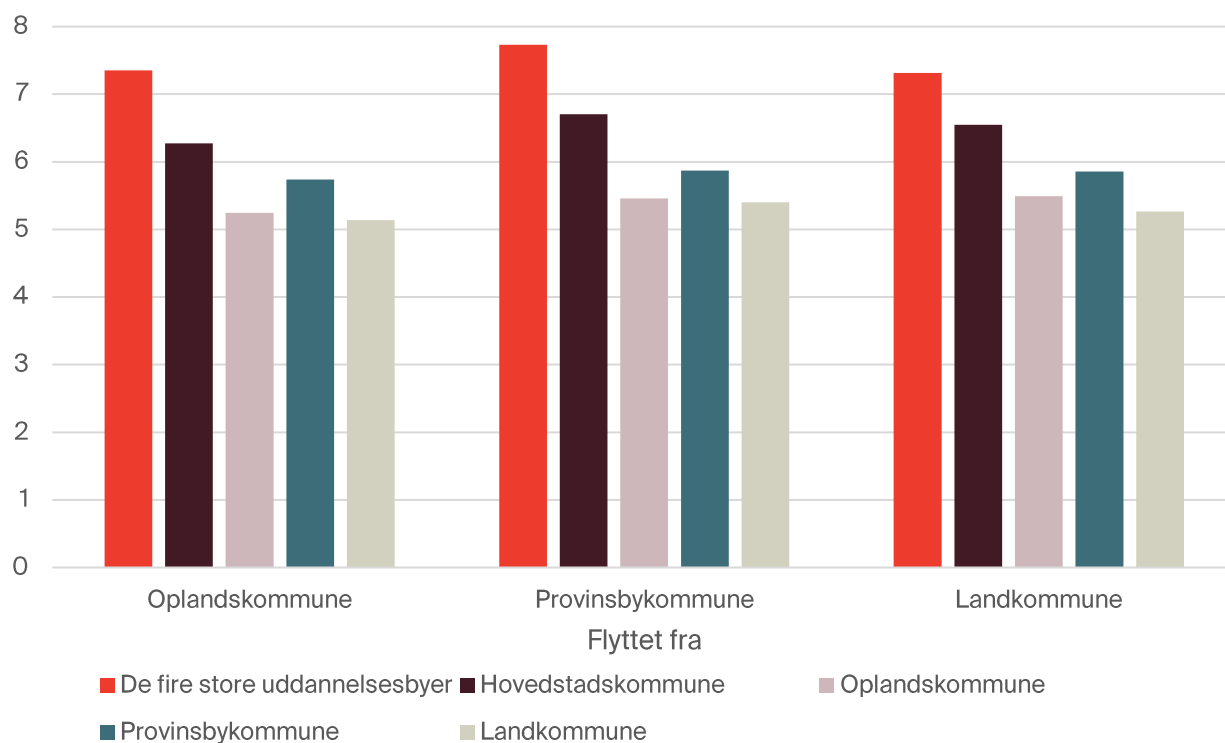

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Samtidig er det tydeligt, at blandt de unge, der søger væk fra deres opvækstkommune, har de unge, der søger mod de store uddannelsesbyer, de højeste karaktersnit fra grundskolen, jf. Figur 6.

Så bedømt ud fra de unges grundskolekaraktersnit viser dette, at det i høj grad er de fagligt stærkeste unge fra grundskolen, der vælger at søge væk fra deres opvækstkommune og i høj grad søger mod de store uddannelsesbyer. Formentlig bl.a. for at tage en erhvervskompetencegivende uddannelse. Omvendt oplever oplands- og landkommunerne, at unge med relativt gode faglige forudsætninger søger væk fra deres opvækstkommuner, mens de unge, der kommer til disse kommuner, har relativt lave karaktersnit fra grundskolen sammenlignet med unge i fx uddannelsesbyerne.

Figur 6 // Karaktersnit fra 9. kl. for dem, som ikke bor i samme kommune som hhv. 15- og 25-årig. Opdelt efter kommunetype som hhv. 15- og 25-årig, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Alt i alt peger tallene på, at det er de færreste unge, der bor i samme kommune som hhv. 15- og 25-årig, når man ser bort fra unge opvokset i de store uddannelsesbyer. Samtidig er det i højere grad unge, der fik relativt høje karakterer i grundskolen, der vælger at søge væk fra deres opvækstkommune. Flertallet flytter til de store uddannelsesbyer. Omvendt oplever fx landkommuner, at der er relativt mange unge, der flytter væk, mens de unge, der kommer til, har relativt lave karaktersnit fra grundskolen sammenlignet med de øvrige unge, der er søgt væk fra deres opvækstkommune.

05

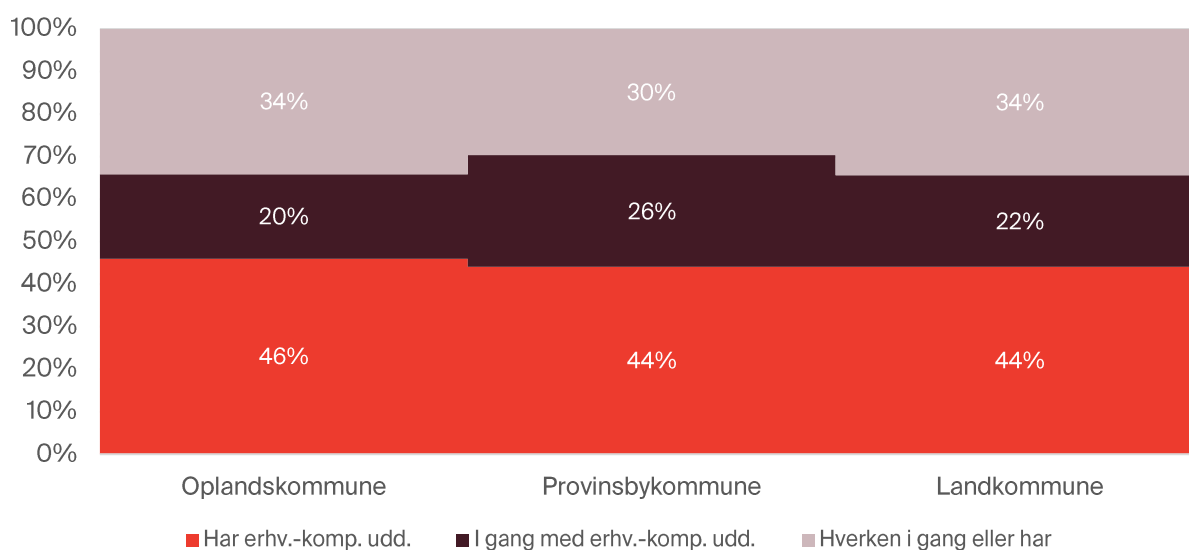
**25-åriges uddannelsesstatus uden
for de store uddannelsesbyer**

25-åriges uddannelsesstatus uden for de store uddannelsesbyer

I forrige afsnit så vi, at de store uddannelsesbyer i Danmark oplever en tilvækst af unge, fra de fylder 15 år, og til og med at de fylder 25. Men derfor bor der naturligvis stadig unge i alle kommuner i Danmark, og vi ser nu på, hvordan uddannelsesniveaet ser ud blandt de 25-årige, der bor uden for de store uddannelsesbyer og hovedstaden. Derudover ser vi lidt nærmere på de unge, der endnu ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse som 25-årig for at give et indblik i, hvor mange lidt ældre potentielle studerende der bor uden for de uddannelsesbyerne. Det skal her tilføjes, at andelen ikke ændrer sig markant, hvis vi fx ser på de 25-29-årige frem for kun de 25-årige.

Først og fremmest har knap halvdelen af de 25-årige bosiddende uden for de store uddannelsesbyer fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse som 25-årig, mens 20-26 pct. er i gang med en, jf. Figur 7. Dette efterlader 30-34 pct. af de 25-årige, der hverken er i gang eller har fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse som 25-årig.³ Disse andele varierer ikke meget på tværs af de tre forskellige kommunetyper uden for de store byer og hovedstadsområdet.

Figur 7 // Uddannelsesstatus for 25-årige bosiddende uden for de fire store uddannelsesbyer og hovedstadsområdet, 2020

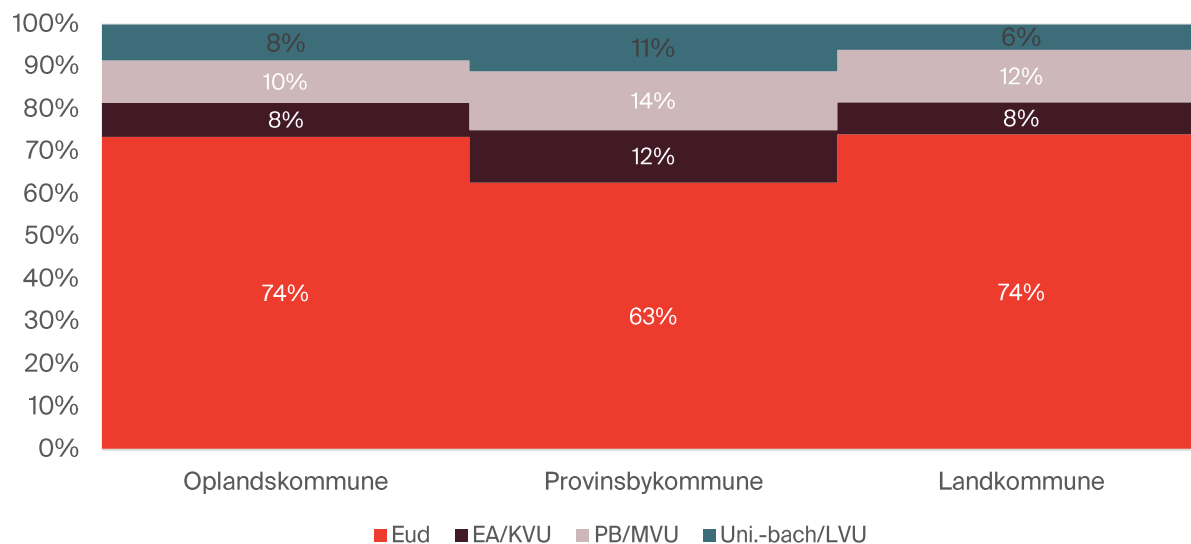
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Flertallet af de unge med en erhvervskompetencegivende uddannelse uden for de store byer har en erhvervsuddannelse (eud) som deres højeste fuldførte uddannelse, jf. Figur 8. I oplands- og landkommuner er det næsten tre ud af fire unge med en erhvervskompetencegivende uddannelse, der har en eud, mens 10-14 pct. har en professionsbacheloruddannelse. I provinsbykommunerne er der lidt flere af de unge,

³ Hvis vi inkluderer alle 25-29-årige, ligger andelen på 25-30 pct. Se bilag for figur.

der har en videregående uddannelse som deres højeste fuldførte uddannelse sammenlignet med unge i de to andre kommunetyper.

Figur 8 // Uddannelse for 25-årige med erhvervskompetencegivende uddannelse bosiddende uden for de fire store uddannelsesbyer og hovedstadsområdet, 2020

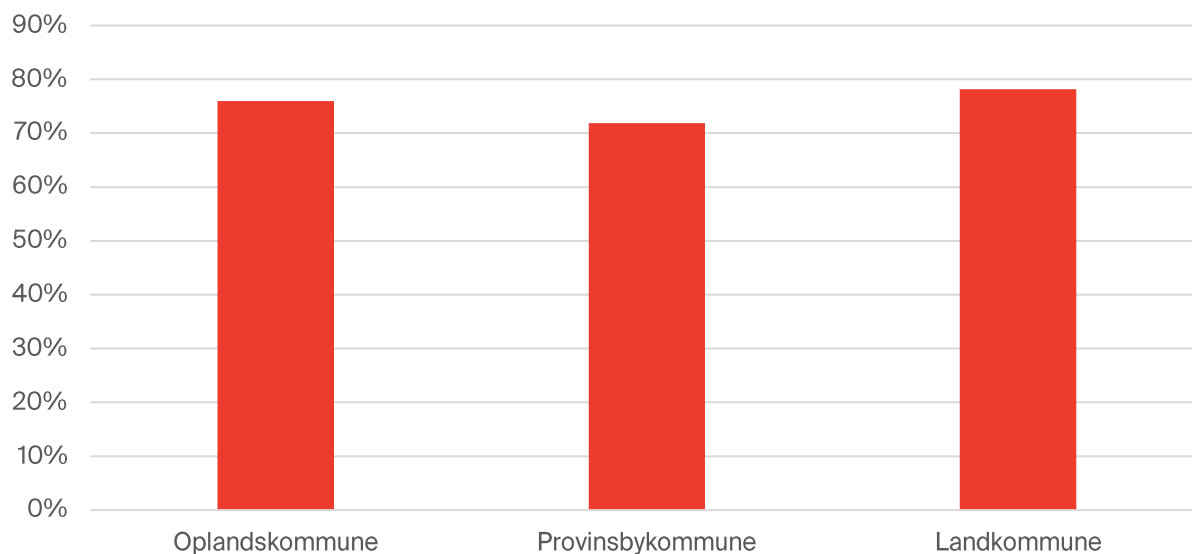

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Hvis vi vender blikket mod de unge, der hverken er i gang med eller har fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse som 25-årig, har omkring tre ud fire kun grundskolen som deres højeste fuldførte uddannelse, jf. figur 9. Dermed er der ikke mange ufaglærte 25-årige, der umiddelbart vil kunne starte direkte på en videregående uddannelse, da langt de fleste af de unge ufaglærte ikke har en adgangsgivende eksamen. Hvis vi ser på alle 25-29-årige, ligger samme andel på knap 80 pct.⁴

⁴ Se bilag for figur.

Figur 9 // Andel af 25-årige med grundskole som højeste fuldførte uddannelse blandt dem erhvervs-kompetencegivende uddannelse, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

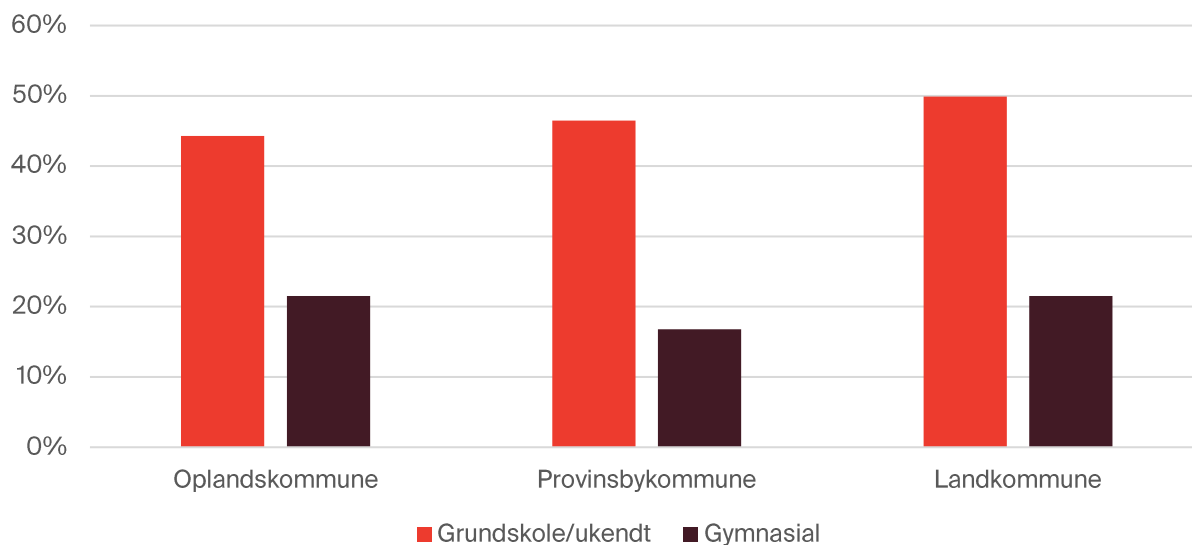
Samtidig kan vi også se, at en væsentlig del af de unge ufaglærte også er på passiv forsørgelse, jf. figur 10.⁵ Blandt unge med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse er det 45-50 pct., der er på passiv forsørgelse, mens omkring hver femte ung med en gymnasial baggrund som højeste fuldførte uddannelse også er det.

Så mange af de ufaglærte 25-årige, der bor uden for de store uddannelsesbyer, har altså grundskolen som deres højeste fuldførte uddannelse. Samtidig har en stor del af dem udfordringer, der gør, at de er på passiv forsørgelse og ikke er klar til umiddelbart at komme i beskæftigelse eller uddannelse.

---

⁵ Der er primært tale om personer på passiv kontanthjælp eller førtidspension og øvrige personer uden for arbejdsstyrken. Personer på barsel og personer på feriedagpenge er ikke inkluderet.

Figur 10 // Andel af 25-årige uden erhvervskompetencegivende uddannelse på passiv forsørgelse opdelt efter uddannelsesniveau, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Så hvor mange 25-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse bor der egentlig uden for de store uddannelsesbyer, og hvor mange af dem vil umiddelbart kunne starte på en videregående uddannelse? Hvis vi ser bort fra unge, der er på passiv forsørgelse, er der knap 1.900 25-årige med en gymnasial uddannelse, samlet set, jf. figur 11. Dertil kommer godt 400 unge, der er på passiv forsørgelse. Og det er altså disse unge, der umiddelbart ville kunne starte på en videregående uddannelse, givet at de opfylder mulige øvrige adgangskrav som fx et givent karaktersnit eller fag på et givent niveau. Dertil kommer omkring 7.000 ufaglærte 25-årige, der kun har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse. Hvis vi udvider gruppen til at inkludere alle 25-årige, ligger antallet med gymnasial baggrund på knap 8.500.⁶

Hvis vi opdeler de 25-årige efter deres kommunetype, kan vi se, at antallet af unge med gymnasial baggrund er størst i provinsbykommunerne med omkring 1.100 unge, mens der kun bor omkring 500 25-årige med gymnasial baggrund i oplandskommunerne.

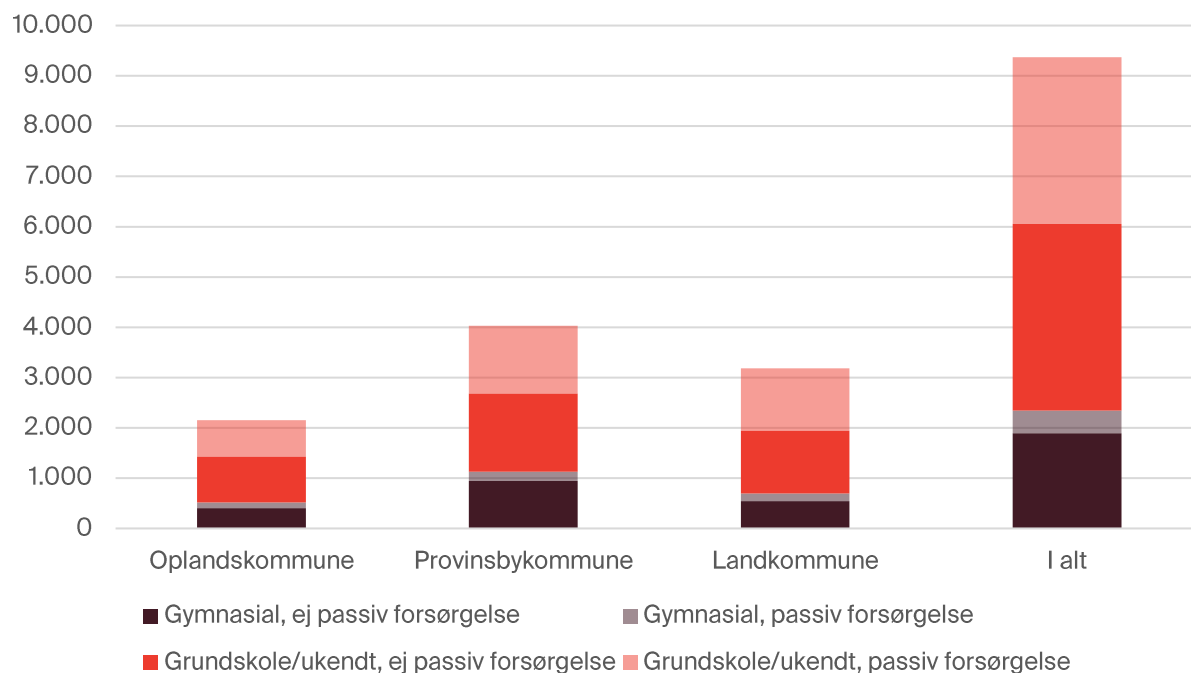
Dertil kommer selvfølgelig gruppen af unge med en faglært baggrund, hvor af en del af dem også kunne være relevante for de videregående uddannelser.⁷ Derfor ser analysen i næste afsnit nærmere på uddannelsesadfærden blandt 25-årige bosiddende uden for de store uddannelsesbyer.

⁶ Se bilag for figur.

⁷ Der er tale om ca. 9.000 25-årige faglærte uden for de store byer.

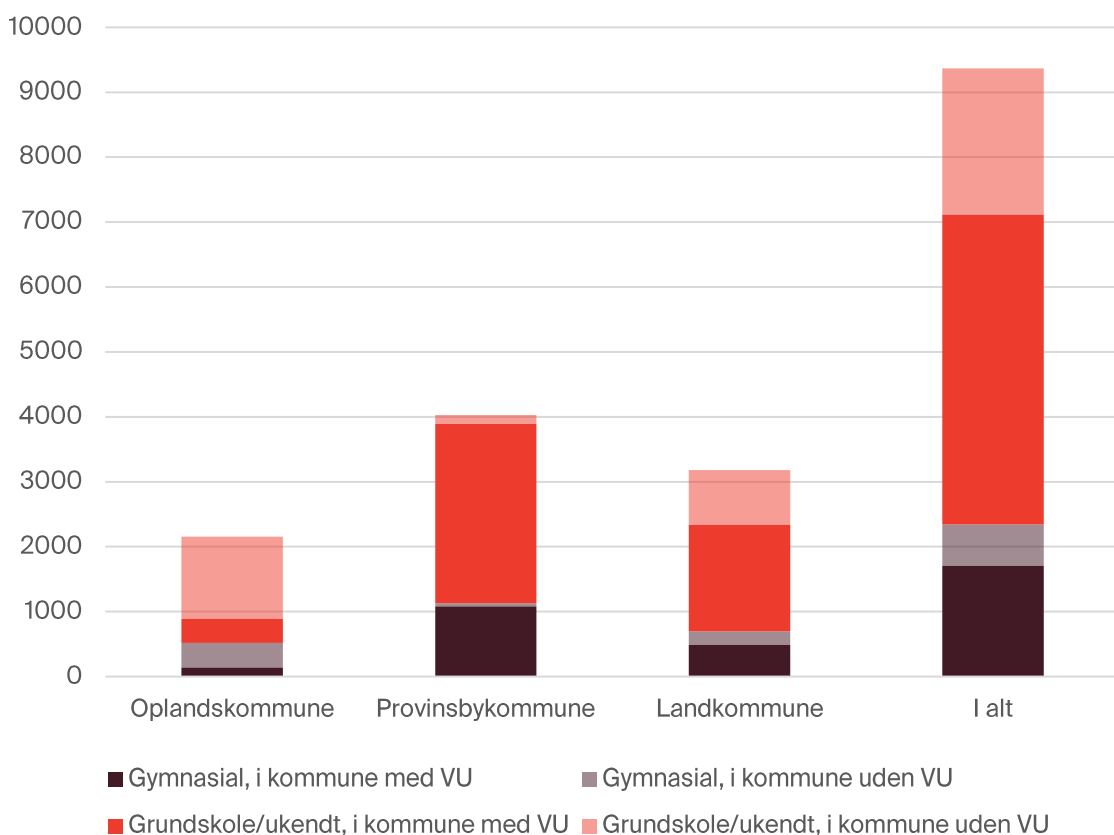
Figur 11 // Antal 25-årige uden erhvervskompetencegivende uddannelse opdelt efter uddannelsesniveau og forsørgelsesstatus, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Dermed er det umiddelbart største potentiale for de videregående uddannelser at finde i provinsbykommunerne. Altså i kommuner, hvor der allerede eksisterer videregående uddannelses tilbud i 94 pct. af dem, jf. Figur 2. Faktisk bor næsten 1.700, svarende til næsten tre ud af fire, af de 25-årige ufaglærte med gymnasial baggrund i en kommune, hvor der allerede eksisterer videregående uddannelses tilbud, jf. Figur 12. Af de omkring 600 ufaglærte med gymnasial baggrund, der ikke bor i en sådan kommune, bor knap 400 i oplandskommunerne. Dvs. kommuner omkring fx Aarhus og Odense, hvor der er mange videregående uddannelses tilbud.

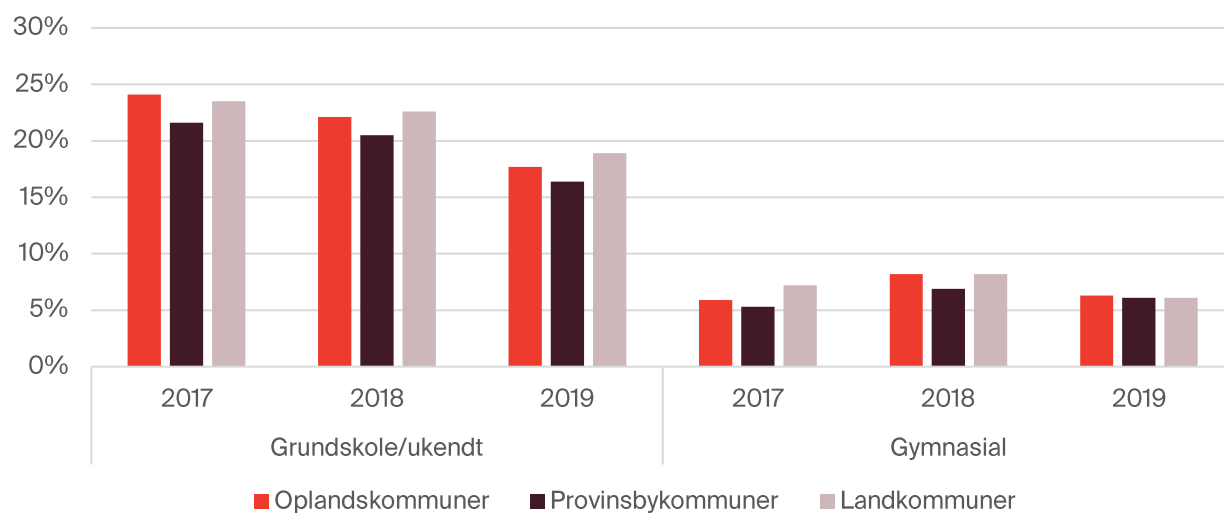
Figur 12 // Antal 25-årige uden erhv.-komp. uddannelse opdelt efter uddannelsesniveau, og om der er mindst ét videregående uddannelsesstilbud i deres bopælskommune, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Til sidst kan vi også se, at langt de fleste 25-årige med en gymnasial uddannelse, som ikke er på passiv forsørgelse som 25-årig, har en relativt stabil tilknytning til arbejdsmarkedet i form af en ledighedsgrad på 6-8 pct., jf. Figur 13. Med andre ord er langt de fleste af de 1.800 ufaglærte 25-årige med gymnasial baggrund, der bor uden for de store byer, i beskæftigelse. Deres gennemsnitlige årsindkomst som 25-årige ligger på 225.000-235.000 kr. Dette peger på, at de 25-årige, der umiddelbart er mest relevante for de videregående uddannelser uden for de store byer, ikke har markante beskæftigelsesudfordringer, men en videregående uddannelse vil for en dels vedkommende kunne hæve deres indkomst givet deres nuværende indkomstniveau.

Figur 13 // Gennemsnitlig ledighedsgrad for ufaglærte personer, der fyldte 25 år i 2019, opdelt efter uddannelsesniveau, 2017-2019

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Anm.: Der indgår kun personer, der ikke var registreret som værende på passiv forsørgelse som 25-årig.

06

Uddannelsesstatus fem år efter

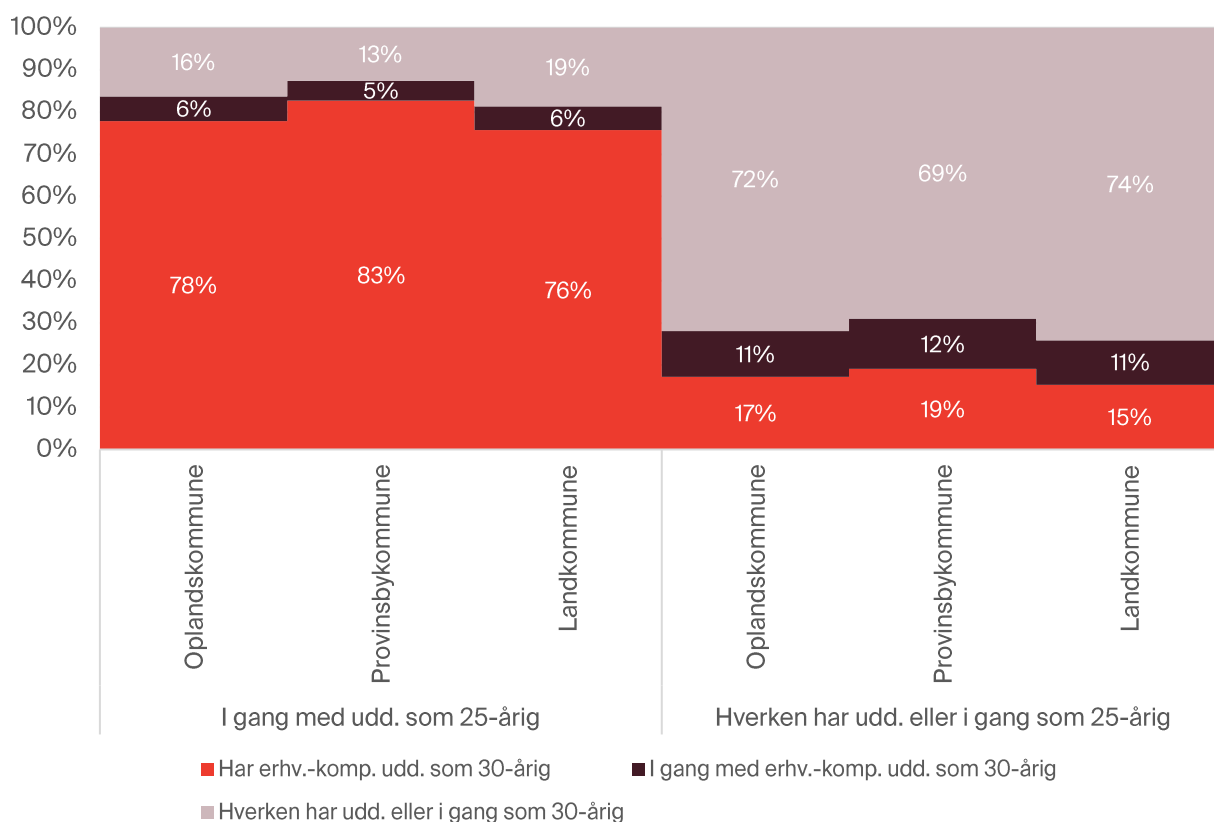
Uddannelsesstatus fem år efter

Langt de fleste af dem, der som 25-årig boede uden for de fire store uddannelsesbyer og var i gang med at tage en erhvervskompetencegivende uddannelse, har fem år efter også fuldført en, jf. Figur 14. Mere end tre ud fire af de 25-årige, der var i gang med en uddannelse som 25-årig, har faktisk gennemført en, når de fylder 30 år, uanset deres bopælskommunetype.

Omvendt er det relativt få 25-årige ufaglærte, der ikke længere er ufaglærte som 30-årig, hvis de ikke var i gang med en uddannelse som 25-årig. Kun en ud seks har fået en erhvervskompetencegivende uddannelse fem år efter, mens yderlige en ud af otte er i gang med en uddannelse. Resten, dvs. lige knap 75 pct., er stadig ufaglærte uden kontakt til uddannelsessystemet. Dette bekræfter billedet fra før af, at mange af de 25-årige ufaglærte uden for de store uddannelsesbyer, der ikke er i gang med en uddannelse, har barrierer ift. at opnå en fast tilknytning til uddannelsessystemet på det tidspunkt.

Foruden disse personer er der også nogen med faglært baggrund, der vælger at læse videre i en senere alder. Faktisk har 10-15 pct. af de 25-årige, der havde en eud som højeste fuldførte uddannelse, en videregående uddannelse som 30-årig, og af disse har langt de fleste taget en professionsbacheloruddannelse.

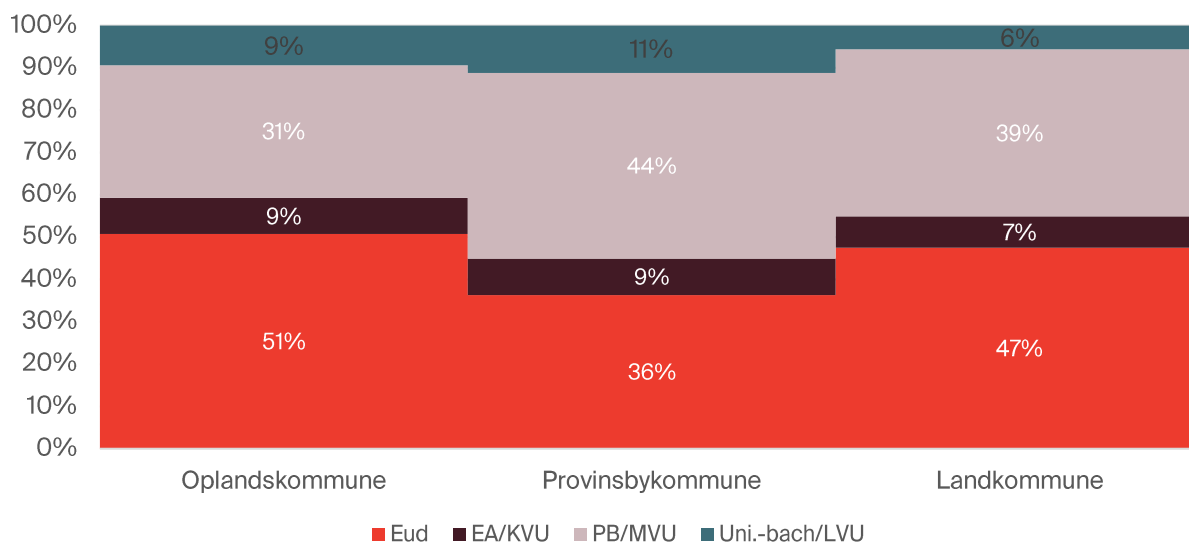
Figur 14 // Uddannelsesstatus som 30-årig opdelt efter bopælskommune og uddannelsesstatus som 25-årig, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Ca. halvdelen af de 30-årige, der har fuldført deres erhvervskompetencegivende uddannelse inden for de seneste fem år og boede i en oplands- eller landkommune som 25-årig, fuldførte en eud. Ellers var der flest, der fuldførte en professionsbacheloruddannelse. Særligt i provinsbykommunerne fylder professionsbacheloruddannelsen en del blandt dimittender i sidste halvdel af tyverne.

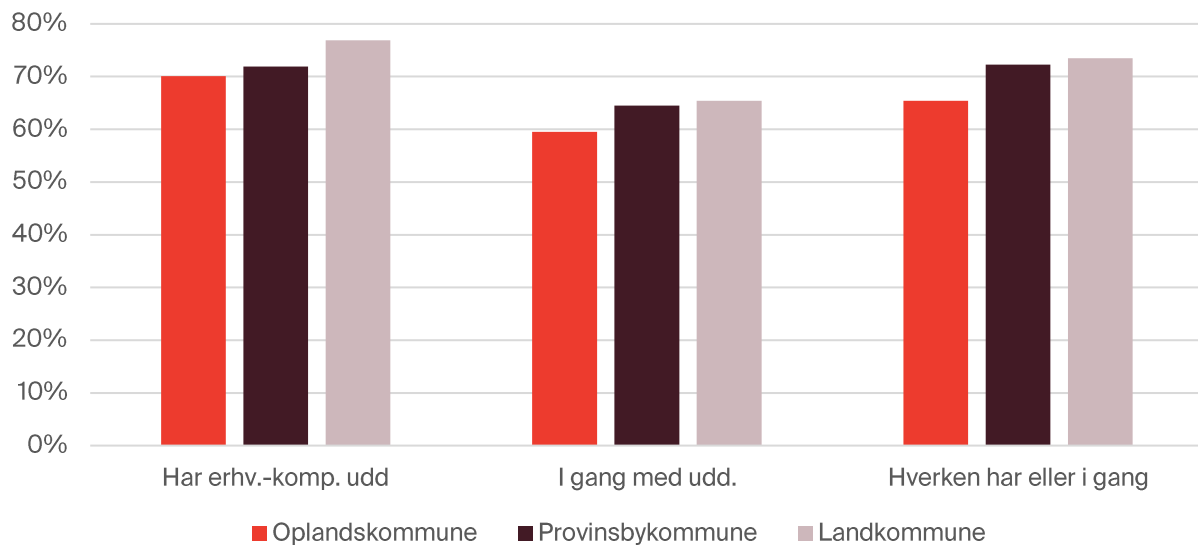
Figur 15 // Uddannelsesniveaue for de 30-årige, der har fuldført en erhv.-komp. uddannelse inden for de seneste fem år

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Hvis vi ser på andelen af 25-årige, der bor i samme kommune fem år senere, er det omkring syv ud af ti, der fortsat bor i den samme kommune, uanset kommunetype og personernes uddannelsesstatus som 25-årig, jf. Figur 16. Der er dog relativt flest, der flytter væk, hvis de er i gang med uddannelse som 25-årig, men uanset hvad, er det altså de fleste personer på 25 år, der bliver boende i deres nuværende bopælskommune uden for de store byer.

Figur 16 // Andel af 25-årige, der bor i samme kommune fem år senere, opdelt efter deres uddannelsesstatus som 25-årig, 2020

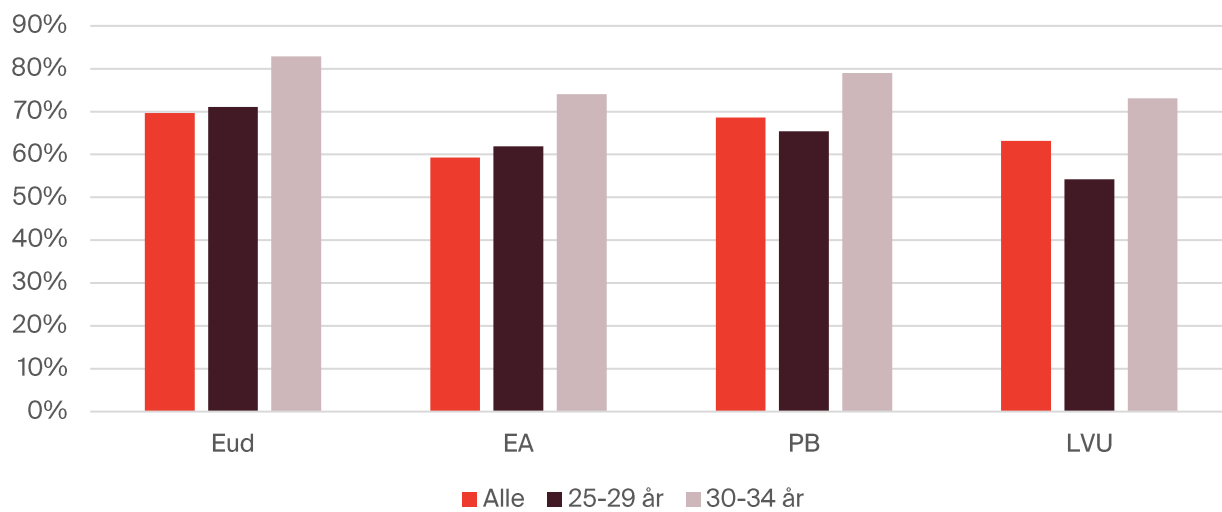
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

En anden måde at se på sammenhængen mellem unges uddannelsesstatus og flyttemønstre uden for de store byer på er at se på flyttemønstrene for de personer, der færdiggør en uddannelse, mens de bor uden for de store byer. Derfor ser vi nu på alle de personer, der færdiggjorde en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2015 (med undtagelse af dem, der fuldførte en universitetsbachelor), mens de boede uden for de store byer. Og for dem ser vi på andelen, der fortsat bor i den samme kommune fem år efter.

Hvis vi ser på alle dimittender fra 2015, kan vi se, at andelen, der fortsat bor i samme kommune fem år efter, er størst blandt personerne, der fuldførte en eud, jf. Figur 17. Syv ud af ti, der færdiggør en eud uden for de store byer, bor altså stadig i den samme kommune fem år efter. Den mindste andel er blandt dimittender fra erhvervsakademier, hvor knap 60 pct. er blevet boende.

Vi kan altså se, at blandt dem, der færdiggør en uddannelse som 30-34-årig, bliver en større andel også i den kommune, som de boede i for fem år siden. Til gengæld er der en større andel af de 25-29-årige, der fuldfører en uddannelse, der vælger at flytte væk fra deres kommune uden for de store byer. Med andre ord er en videregående uddannelse og i særdeleshed en LVU ikke en garant for, at de lidt ældre studerende uden for de store byer efterfølgende bliver boende i deres kommune.

Figur 17 // Andelen af personer, der færdiggjorde en erhv.-komp. udd. i 2015 bosiddende uden for de store byer, som stadig bor i samme kommune fem år efter. Opdelt efter dimittendalder

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

07

Litteraturliste

Litteraturliste

Danmarks Statistik, 2018. Inddeling af Danmarks kommuner.

DEA, 2021. Et Uddannelsesdanmark i balance?

DEA, 2019. Sammenhængen mellem afstand og unges valg og gennemførelse af ungdomsuddannelser.

Høst, A.K. & Sørensen, E.S., 2015. Unges afstand til de videregående uddannelser. Kraks Fond Byforskning 2015.

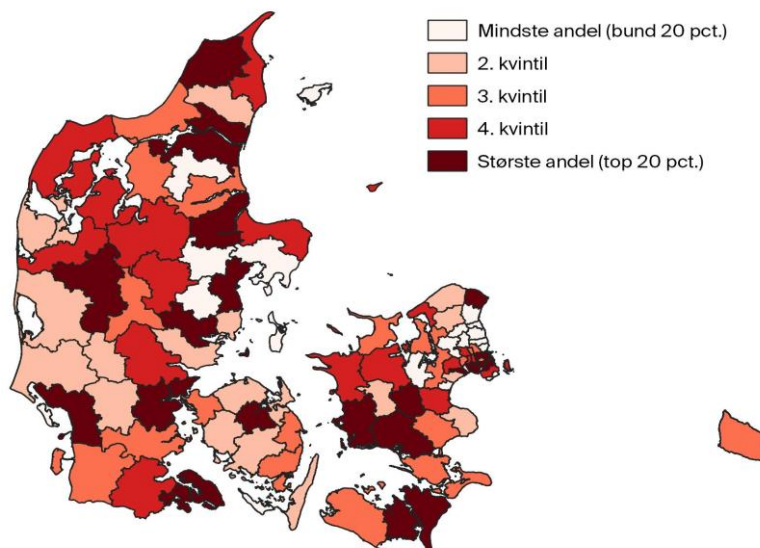
Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, 2021. Bred politisk aftale om bedre muligheder for uddannelse i hele Danmark – Uddannelses- og Forskningsministeriet [WWW Document]. URL <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2021/bred-politisk-aftale-om-bedre-muligheder-for-uddannelse-i-hele-danmark> (accessed 7.1.21).

08

Bilag

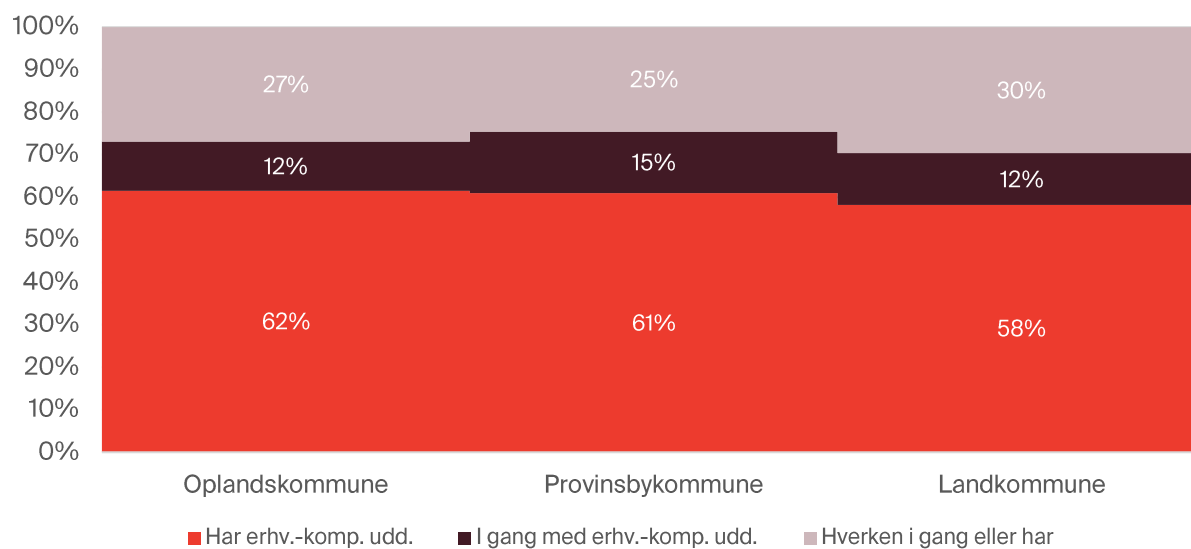
Bilag

Figur 18 // Andel af 25-årige, der bor i samme kommune, som de boede som 15-årig, 2017-2021

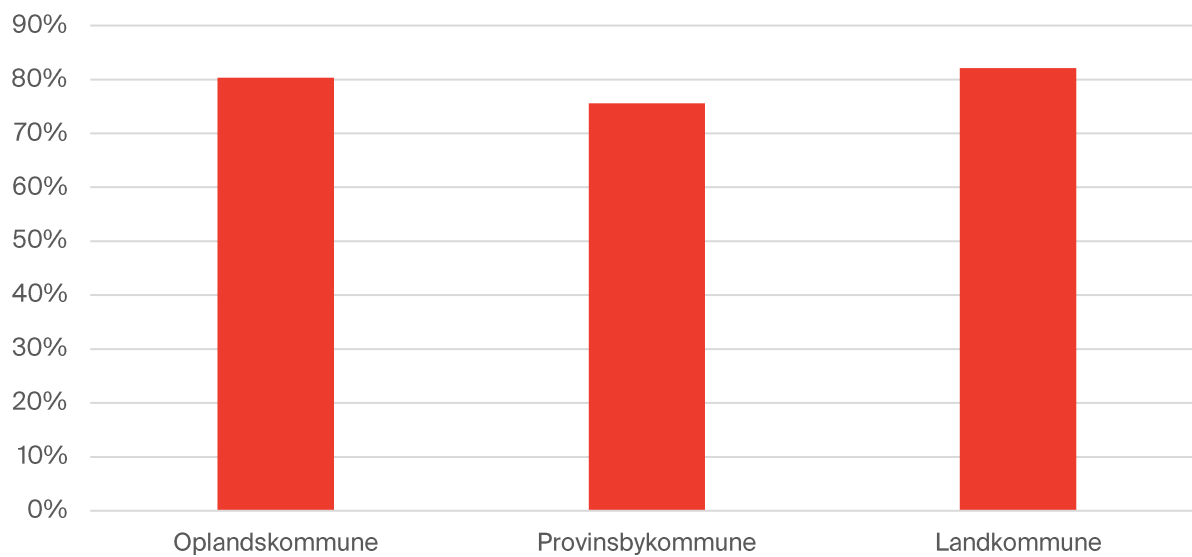
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Figur 19 // Uddannelsesstatus for 25-29-årige bosiddende uden for de fire store uddannelsesbyer og hovedstadsområdet, 2020

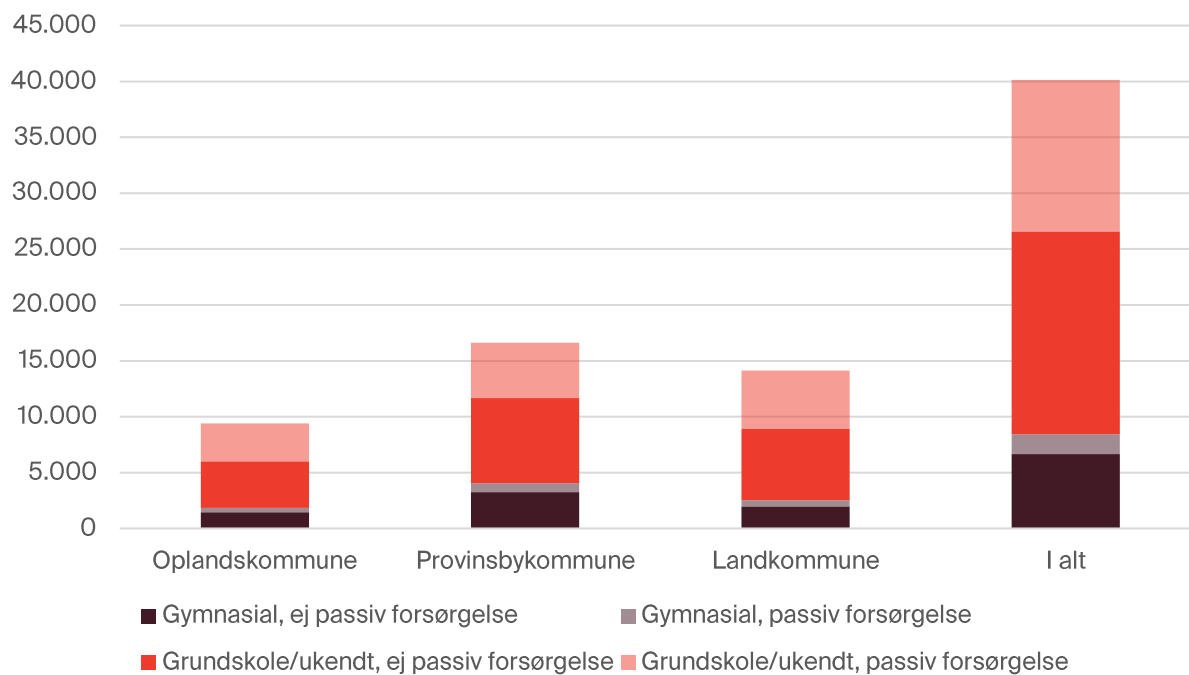
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Figur 20 // Andel af 25-29-årige med grundskole som højeste fuldførte uddannelse blandt dem uden erhv.-komp. uddannelse, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Figur 21 // Antal 25-29-årige uden erhv.-komp. uddannelse, opdelt efter uddannelsesniveau og forsørgelsesstatus, 2020

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Anm.: [Tekst]

DEA

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu